

PM

*Tekniska nämndens
ansvarsutövande 2018*

Botkyrka kommun

*Tobias Bjöörn
Ebba Lind
Isabelle Panasco
Cornelia Pethrus*

Mars 2019

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Kommunens revisorer ska varje år uttala sig i frågan om ansvarsfrihet för nämnder och styrelse samt enskilda ledamöter i dessa. För att möjliggöra bedömningar och skapa en tydlig grund för dessa anger kommunallagen att all verksamhet ska granskas årligen.

En viktig del i den årliga granskningen är att bedöma om nämndens eller styrelsens ansvarsutövande är tillfredsställande. Med ansvarsutövning avses nämndens eller styrelsens aktiva åtgärder för att styra, leda, följa upp och kontrollera verksamheten. Ett effektivt ansvarsutövande förutsätter att det finns system och rutiner som stödjer nämnden i dess arbete.

Enligt kommunallagen ska nämnderna var och en inom sitt verksamhetsområde se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten och att kontrollen inom nämnden är tillräcklig.

Mot bakgrund av ovanstående har PwC fått i uppdrag av de förtroendevalda revisorerna att granska ansvarsutövningen inom kommunens nämnder. Resultatet av granskningen har diskuterats vid ett sammanträffande mellan förtroendevalda revisorer samt nämnd- och förvaltningsledning.

1.2. Genomförande

Den årliga granskningen av ansvarsutövande har genomförts enligt följande arbetsmodell:

- Analys/verifiering av grunddokumentation
- Avstämning/diskussion med nämnd och förvaltningsledning
- Upprättande av PM
- Avstämning och diskussion med kommunstyrelse/kommunledning
- Uppföljning av resultat/underlag kring fördjupande revisionsprojekt

I årets granskning har särskilt fokus lagts på analys och diskussion kring:

- Årsredovisning
- Lägesrapporter
- Framtidsperspektiv

2. Resultat

2.1. Sammanfattad bedömning

Den sammanfattande bedömningen är att det finns ett system för styrning och ledning samt uppföljning och kontroll som omfattar samtliga nämnders verksamhetsområden. Vi konstaterar att det finns mål och indikatorer samt genomförda åtgärder för att nå dessa vilket kommenteras på ett tillfredsställande sätt i årsredovisningen. Det finns målsatta mått för en övervägande del av nämndens mål vilket ses som positivt.

Resultatet för 2018 uppgår till ett budgetunderskott på 39 mnkr. Under 2019 är det vår bedömning att nämnden behöver vidta åtgärder och anpassa verksamheten efter gällande förutsättningar för att undvika upprepade underskott.

Införandet av komponentavskrivningar har bedrivits enligt plan och slutfördes under 2018. Från och med 2019 kommer metoden att tillämpas fullt ut.

Nämndens uppföljning av internkontrollplanen visar att utvecklingsmöjligheter finns inom områdena: upphandlings, introduktion, representation och rehabilitering. Fem kontroller har grönt, medan sex är röda och 7 är gula. Vi konstaterar att arbetet med intern kontroll är ett fortsatt utvecklingsområde för nämnden. Särskilt allvarligt ser vi på bristerna kring styrning, kontroll och uppföljning rörande ombyggnationen av Allégården. Enligt vår bedömning har tekniska nämnden brustit i sitt ansvarsutövande.

2.2. Nämndens årsredovisning

2.2.1. Ekonomiskt resultat

Nämnden redovisar ett budgetunderskott på 39 mnkr, varav 2 mnkr utgörs av VA-verksamheten. Samtliga verksamheter visar ett underskott mot budget. Nedan redogörs för poster som orsakat avvikelse inom nämndens verksamhetsområden.

Vatten och avlopp: Kapitalkostnader, inköpt vatten och personalkostnader.

Städ- och kontorsservice: Uteblivna beställningar av storstäd samt övriga extrainsatser. Som ett resultat av den sviktande ekonomin för 2018 kommer det under 2019 genomföras en genomlysning av organisationen i syfte att utreda omfattningen av bemanning i egen regi kontra extern leverantör, antalet städrområden och samt omfattningen av den interna tryckeriverksamheten. Tryckeriverksamheten har under flera års tid uppvisat en svag ekonomi.

Lokalförsörjning och fastighet: Lokalförsörjning och fastighet har löpande under året tagit över hyreskontrakt från övriga verksamheter. Detta har lett till att hyresintäkterna har ökat, men även att inhyrningskostnader ökat i motsvarande takt. Genom detta synes

intäkterna vara i enlighet med budget men släpar enligt uppgift i verkligheten. Släpet återfinns till största delen på Samariten. De uteblivna intäkterna på Samariten uppgår till 5,8 miljoner. I samband med tvistigheterna med hyresvärden för Samariten har deponering av hyror skett. Under 2018 uppgick de tvistiga överkostnaderna till 12 miljoner vilka syns i resultatet. Sammantaget påverkar Samariten resultatet med – 18 miljoner.

Teknik- och logistik: Stora kostnader för bevattning av nyplanterade träd, extra kostnad för snöröjning, uteblivna extrabeställningar, ökade kostnader för persontransporter samt förstärkt skalskydd. Detta innebär att den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen inte har klarats. Införandet av komponentavskrivningar har bedrivits enligt plan och slutfördes under 2018. Från och med 2019 kommer metoden att tillämpas fullt ut.

Av årsredovisningen framkommer att nämnden äskar ombudgeteringar för investeringsprojekt med totalt 3 655 tkr. Investeringsmedlen gäller för årliga projekt som medgivits i mål och budget 2018. Skälen till äskandet är projekt som inte är färdigställda eller där arbeten är beställda men fakturering från leverantör inte har skett. I projekt 3815 markinvesteringar utegårdar, behöver både erhållna investeringsbidrag samt uppkomna kostnader ombudgeteras då slutreglering görs först då respektive delprojekt är avslutat.

Sammantaget bedömer vi att orsakerna till budgetavvikelsena kommenteras på ett tillfredsställande sätt i nämndens årsredovisning.

2.2.2. Prognossäkerhet

(Mnkr)	Driftbudget*	Prognos T 1	Prognos T 2	Utfall 2018	Avvik i %	Prognosfel i T 2 i %
	806	-11,1 (2,1 -VA)	-37,1 (1,7-VA)	-39 (2-VA)	4,8%	0,2%

Tekniska nämnden har ett ramanslag om 0,5 miljoner kronor för att finansiera nämnden och förtroendevaldas arbete i nämnden. All verksamhet i övrigt ska finansieras av intäkter från lokaluthyrning samt andra ersättningar för uppdrag som beställs av andra kommunala verksamheter. Botkyrka kommuns va-verksamhet ska finansieras genom avgifter och taxor inom anslutna brukare inom verksamhetsområdena.

* Då tekniska nämndens nettobudget uppgår till 0 mnkr har verksamhetens kostnader använts som beräkningsgrund.

Den procentuella budgetavvikelsen är 4,8 procent, och prognosfelet i T2 är 0,2 procent.

- Vid T1 prognostiserades en negativ budgetavvikelse om 11,1 mkr. Införandet av rätt den rätta redovisningsmetoden komponentavskrivningar fortsätter. Det uppges vara svårt att beräkna de ekonomiska konsekvenserna av införandet innan arbetet är klart årsskiftet 2018/2019. Förvaltningens bedömning är att det inför delår 2 kommer finnas säkrare analyser för att kunna göra en bra bedömning av det ekonomiska resultatet för helåret 2018.
- Vid T2 prognostiserades en negativ budgetavvikelse om 37,1 mkr. Prognosen är en försämring från T1. Förvaltningen hade då inte tillräckligt med underlag för att kunna göra en bedömning av kapitalkostnaderna inom lokalförsörjning och fastighet samt hanteringen av friutrymmet på 40,1 mnkr. Förvaltningen har under sommaren forcerat arbetet med komponentindelning av de äldre anläggningarna så att detta blev klart fem månader före plan. Skälet till detta var att de skulle få

bättre underlag inför helårsprognosen vid delår 2 samt säkrare underlag inför mål och budget 2019. Forceringen i detta arbete leder till att förvaltningen nu ser effekterna av komponentredovisningen fullt ut vilket innebär ett försämrat resultat för helåret för lokalförsörjning och fastighet. I helårsprognosen har förvaltningen valt att minska underskottet genom att balansera 21 mnkr inom förvaltningens friutrymme. 15 mnkr avser engångseffekten av kapitalkostnader som avser investeringar gjorda 2016 och äldre och 6 mnkr avser rivnings- och utredningskostnader. Kostnader inom friutrymmet kommer framöver att regleras i oktoberprognosen och årsbokslutet 2018.

Granskningen av tekniska nämndens sammanträdesprotokoll visar att protokollförd uppföljning av ekonomin har skett fem gånger under året. Utöver delårsrapporterna tar nämnden del av tre ekonomiska uppföljningar där den ekonomiska prognosen för helåret presenteras.

2.2.3. Verksamhetsmässigt resultat

Vid protokollgenomgång kan vi se att uppföljning av måluppfyllelse under 2018 skett i samband med delårsrapporterna. Förvaltningen har svårt att i delårsrapporten följa upp målen och de målsatta måtten eftersom de flesta blir tillgängliga först i samband med förvaltningens samlade analys vid 2018-års bokslut.

Nämnden redovisar i sin årsredovisning bidraget till mål och budget 2018 års målområden via nämndmål och indikatorer. Detta utifrån den så kallade trafikljusmodellen.

Nämndens egen utvärdering i årsredovisningen visar att bidraget till kommunfullmäktiges måluppfyllelse är god inom tre av kommunens målområden, två är godtagbar och en är ej godtagbar. Det är fullmäktigemålet *möjliggöra Botkyrkabornas medskapande av samhället* som ej bedöms som uppfyllt. VA-verksamheten har under 2018 inte kunnat följa upp de målsatta måtten gällande andelen va-abonnenter som upplever att det är lätt att ta del av kommunens information eller som får svar inom två dagar. Även om utfallet ej mäts så har förvaltningen arbetat med frågorna.

Vidare framkommer av årsredovisningen att verksamhetsresultatet utifrån nämndens tre väsentliga utvecklingsområden pekar på att förvaltningens resultat fortsätter i god positiv riktning. Det framgår att en ny internhyresmodell enligt plan har implementerats sedan 2019-01-01. Även utemiljön på 11 skolor har förbättrats och upprustats under 2018. Förvaltningen har arbetat vidare med klimatneutral organisation och hållbart klimatarbete. Arbetet med att sänka elförbrukningen har lett till att målet för 2018 nås.

Vi kan konstatera att mål och indikatorer samt genomförda åtgärder för att nå dessa kommenteras på ett tillfredsställande sätt i nämndens årsredovisning. Vi kan konstatera att det finns uppsatta målsatta mått för en betydande del av nämndens mål, vilket vi ser som positivt.

2.3. Lägesrapporter

2.3.1. Mål- och kvalitetsarbete

Som tidigare nämnts finns i nämndens årsredovisning en uppföljning och resultatredovisning av de kommungemensamma målen i mål och budget 2018 och nämndens åtagan-

den utifrån dessa. En aggregerad sammanställning av måluppfyllelsen kring dessa mål finns i kommunens samlade årsredovisning.

Arbetet med att utveckla nämndens tjänstemannaorganisation har fortsatt under 2018. När det gäller personalredovisningen är trenden god och sjukfrånvaron har minskat. Kommunen och därmed tekniska förvaltningen har sedan september 2018 deltagit i pilotprojektet "Arbetsmiljö och hälsa i fokus" som genomförs tillsammans med SKL och RISE. Sammanfattat innebär det nya rutiner för sjukanmälan och satsningen ska stödja individer och arbetsplatser där det uppstår upprepad korttidsfrånvaro, då detta kan leda till längre sjukskrivningar.

Den årliga medledarundersökningen genomfördes inte 2018 och istället fick kommunens medledare svara på en kortare enkät med fokus på frågor om hållbart medarbetarengagemang (HME). Nivån på HME har sänkts och ligger nu på samma nivå som 2016 (77) och når inte målet om 81. Resultatet följs upp på enhetsnivå och fokus ligger på att stämma av om de tidigare upprättade handlingsplanerna behöver revideras.

Det framgår även att verksamheten under 2018 har arbetat aktivt för att vidareutbilda chefer och övriga medledare.

I övrigt hänvisas till kommentarerna i ovan delavsnitt om det verksamhetsmässiga resultatet för 2018.

2.3.2. Intern kontroll

Enligt kommunallagen (2017:725) är det nämnden som har det formella ansvaret för den interna kontrollen och de förtroendevalda revisorerna ska årligen bedöma om nämnden har ett fungerande system för intern kontroll.

I januari 2018 antog tekniska nämnden en plan för internkontroll för 2018, vilket överensstämmer med gällande reglemente för intern kontroll. Av protokollet framgår att kommunledningsförvaltningen föreslår att nämnderna själva ska följa upp sex av kommunstyrelsens kontrollmoment. Kommunledningsförvaltningen uppmanar även respektive förvaltning att ta in samtliga 14 kontrollmoment i nämndens internkontrollplan.

Tekniska nämnden kommer att ta in 6 av kommunstyrelsens 14 kontrollmoment i sin internkontrollplan för 2018, de kontrollmoment som avses har nummer 2, 3, 4, 8, 10 och 14 i kommunstyrelsens kontrollplan. Utöver dem kommer ytterligare fyra kontrollpunkter finnas med som avser investering, anläggningsregister fordon, VA taxan och uppföljning av uppdrag. Tekniska förvaltningen kommer att arbeta med internkontrollen i projektform för att skapa ökad delaktighet och lärande inom förvaltningen. Delrapportering av de egna kontrollpunkterna kommer att ske i oktober månad varje år. Alla 14 kontrollmoment rapporteras ihop med de fyra egna i årsbokslutet.

Internkontrollplanen har genomförts och tekniska nämnden behandlade en delrapport om nämndens beslutade kontrollmoment vid sammanträdet den 15 oktober 2018. Uppföljningen av internkontrollplanen för 2018 är tänkt att redovisas i samband med årsredovisningen vid nämndens sammanträde. Uppföljningen vi tagit del av visade att tekniska nämnden har ett gott resultat inom: korthantering, ramavtal, stadsbidrag, arbetsmiljö och VA taxan. Uppföljningen visar även att utvecklingsmöjligheter även finns inom områ-

dena: informationssäkerhet, personuppgiftsförteckning, investering, anläggningsregistret fordon och uppföljning av uppdrag. De delar som förvaltningen behöver fokusera på under 2019 för att förbättringar ska ske är upphandling, introduktion representation och rehabilitering.

Sammantaget kan vi konstatera är arbetet med intern kontroll är ett utvecklingsområde.

2.3.3. Övriga frågor

Betydelsefulla händelser som lyfts fram i årsredovisningen 2018 är bland annat att VA-verksamheten under 2018 arbetat med att trygga Botkyrkabornas vattenförsörjning i ett långt och kort perspektiv. Lokalförsörjning och fastighet har sett över och rensat ut kemikalier och färger som inte uppfyller miljökraven.

2.3.3.1. Allégården

Revisionen har även uppmärksammat att tekniska nämnden har haft fortsatta problem med projektet avseende om- och tillbyggnad av Allégården. Vid två tillfällen under året har nämnden uppmärksammat på kraftiga fördröjningar av projektet. Budgeterat anslag för om- och tillbyggnaden uppgick inför senaste upphandlingen av entreprenör till 125 mnkr. Investeringsanslaget har efter beslut i nämnden i två steg utökats till 285 mnkr.

Revisionen har granskat ombyggnadsprojektet av Allégården och bedömer att nämnden brustit i styrning och kontroll. Revisionen har avlämnat särskild gransknings-PM kring Allégården.

Vi ser det dessutom som problematiskt att nämnden, baserat på dialog vid möte den 12 mars 2019 med nämndens presidium, ännu inte erhållit en fullständig redogörelse för projektets totala utgifter/kostnader. Det finns även oklarheter kring huruvida den externa utredarens uppdrag täcker alla väsentliga frågeställningar kopplat till projektet.

2.4. Framtidsperspektiv

Under denna punkt har diskussioner förts kring framtiden och fortsatta utmaningar, såsom bland annat:

- Genomförande av organisationsförändringar
- Effektivisering
- Slutföra arbetet med lokalförsörjningsprocessen
- Stärka projektorganisationen inför kommande investeringar
- Säkerställa implementering av internhyresmodellen
- Utredning av kommunala bolag
- Avsluta de två pågående besvärande ärendena kring Samariten och Allégården

För ytterligare information kring framtidsperspektivet hänvisas till nämndens omvärldsanalys.